

Avrupa Kentsel Şartı'nın Kentlerdeki Özürlü ve Sosyo-Ekonomik Bakımdan Engellilere Yönelik İlkeleri ve Bursa Kentinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Erişilebilirliği*

Sanem BERKÜN^a

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Öz

Her bireye; bedensel yetersizlikleri dikkate alınmadan eşit hak ve olanakların sunularak, toplum yaşamının tüm alanlarına tam katılımlarının sağlanması çağdaş toplum ve sosyal devlet olmanın öncelikli gereğidir. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesinde, engellilerin kent mekânlarını kullanırken ve kent içi yolculuklarında karşılaştıkları fiziksel, psikolojik ve ekonomik engellerin kaldırılması, büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda "herkes için erişilebilir" bir kent tasarımı geliştirilmelidir. Bursa ülkemizin büyük, sanayileşmiş ve gelişmiş bir kentidir. Bununla birlikte Bursa'da engellilerin toplum yaşamına tam katılımlarının önündeki engellerin tümüyle kaldırıldığını söylemek, ne yazık ki mümkün değildir. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk iki bölümünde, Avrupa Kentsel Şartı'nın kentlerdeki engellilere yönelik ilkeleri ve engellilerin kent mekânlarını kullanırken ve kent içi yolculuklarında karşılaştıkları engeller üzerinde durulmuş, üçüncü bölümde ise, Bursa Engelliler Meclisi üyeleri tarafından Bursa'da 205 kamu kurum ve kuruluşu üzerinde yapılan inceleme ve izleme raporu sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Engelliler; Erişilebilirlik; Avrupa Kentsel Şartı; Kentli Hakları; Bursa

Her bireye; bedensel yetersizlikleri dikkate alınmadan eşit hak ve olanakların sunularak, toplum yaşamının tüm alanlarına tam katılımlarının sağlanması çağdaş toplum ve sosyal devlet olmanın öncelikli gereğidir. Günümüzde hizmet yürütümünde kaynak darlığı ilkesi üzerinden çoğunluğun gereksinimlerine öncelik vermek anlayışı, ilkel bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (FIRAT, 2008: 100). Buna karşın özürsüzlükler, eski çağlardan beri dezavantajlı toplumsal gruplar içerisinde, önemli bir yere sahiptir. Özürsüzlük bireylerin toplumla bütünleşme sürecinde yaşamakta oldukları sorunlar yanında, özellikle toplumun özürsüzlüğe yönelik geliştirdiği önyargı ve kabuller, günlük dilde de karşılığını bulmaktadır. Özürsüzlük ve engellilik kavramları çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmakta ve bu kavramlar arasında bulunan bazı farklılıklar belirsizleşmektedir. Literatürde de

özürsüzlük ve engellilik kavramlarının anlamları ve bu kavramlardan her birinin gerçekliği ne boyutta yansıttığı üzerine yürütülen çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmektedir. Toplumsal bir gerçeklik olan özürsüzlüğün tanımı ülkeden ülkeye değişmekle beraber (KOLAT, 2010: 5), özürsüzlük; sağlık ile ilgili birçok rahatsızlığı içine alan kapsamlı bir kavram olarak tanımlanabilir (METE, 2008: 6). Özürsüzlük, uzun süreli görülen ve oranları bulunan bir olgudur (BLACKBURNS, 1993: 1-8). Fiziksel, ruhsal ya da zihinsel fonksiyonlarında nedeni ve oranı fark etmeksizin herhangi bir kısıtlılığı/sınırlılığı bulunanlara özürsüzlük denilmektedir (Altan, 1990: 90). Özürsüzlük; sahip oldukları özürlerinden dolayı, toplum yaşamında başkalarıyla eşit düzeyde yer alma fırsatlarını kısmen yada tamamen yitirdiklerinde ise engelli olarak tanımlanmaktadır (YILMAZ, 2001: 4). Zira bireyi

* Çalışma; 30 Ekim-03 Kasım 2013 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleştirilen ENGELSİZMİR ULUSLARARASI KATILIMLI ENGELLİLERİN KENTSEL SORUNLARI VE ÇÖZÜMLERİ KONGRESİ kapsamında "Avrupa Kentsel Şartı'nın Kentlerdeki Özürsüzlük ve Sosyo-Ekonomik Bakımdan Engellilere Yönelik İlkeleri ve Bursa Kentinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Erişilebilirliği" başlığı ile sunulmuş ancak basılmamış bildirinin genişletilmiş şeklidir.

^a Sanem BERKÜN, Yrd. Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, sanemberkun@mynet.com

engelli durumuna getiren özrün kendisi değil, toplumun özürsüzlüğe tepkisidir (AYSOY, 2004: 33). Engelli olmanın tanımlanması; hem engelli insanların kimliklerini oluşturmada, hem de diğerleri tarafından algılanma şekillerini etkilemektedir (GARTNER and JOE, 1987: 21-37). Toplumsal destek sistemlerinin yetersizliği yanında, toplumun dışlayıcı tutum ve davranışları engelli bireyin, toplumda eşit hakları bulunan bireyler içerisinde yer almasını önlemektedir (SUBAŞIOĞLU, 2008: 401). Bu çerçevede odaklanması gereken, özürsüzlü bireyin hangi kavramla tanımlanacağından çok, özürsüzlü bireyin özürsüzlük durumunun yarattığı sosyal konumdur (BURCU, 2007: 7). Çünkü özürsüzlü bireyin sosyal konumunu geliştirmesi önündeki engeller kaldırılmadığında, zaman içinde özenle seçerek kullandığımız kavramların anlamlarına da olumsuzluklar yüklenecektir (ALTAN, 1998: 32).

Bu yaklaşım çerçevesinde, özellikle özürsüzlülerin kent mekânlarını kullanırken ve kent içi yolculuklarında karşılaştıkları fiziksel, psikolojik ve ekonomik engellerin kaldırılması, büyük önem taşımaktadır. Çünkü soyso-politik model ekseninde özürsüzlük, bireyin belirli aktivitelerini yerine getirmesini ve sosyal yaşamdaki rollerini oynayabilmesini sağlayan “ideal normal” kapasitenin dışında olmak biçiminde tanımlanmakta (BURCU, 2007: 7) ve “inşa edilmiş çevrenin” özürsüzlüğe sebep olduğu düşünülmektedir (KOLAT, 2010: 12). Bu doğrultuda “herkes için erişilebilir” bir kent tasarımı geliştirilmesine yönelik çabalar artarak sürmektedir.

Kentlerin, herkesin her mekâna erişebilirliğini sağlayabilecek şekilde tasarlanması ve kentli hakları alanında en önemli bölgesel belge Avrupa Konseyi’nce 18 Mart 1992 tarihinde kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı, European Urban Charter’dır (PALABIYIK, 2004: 201). Şart’a göre, her kentlinin en temel hakkı; kentteki tüm sosyal aktivite ve olanaklara, yaş, ırk, bedensel ve zihinsel kabiliyetlerine, bakılmaksızın, kendi özgür iradesiyle, erişebilme hakkıdır (ÖKMEN ve PARLAK, 2008: 505).

Bursa ülkemizin büyük, sanayileşmiş ve gelişmiş bir kentidir. Bununla birlikte Bursa’da özürsüzlülerin toplum yaşamına tam katılımlarının önündeki engellerin tümüyle kaldırıldığını söylemek, ne yazık ki mümkün değildir. Çalışma ile Bursa’da yaşayan özürsüzlülerin

toplum yaşamına tam katılımlarının önündeki engellerin kaldırılmasında önceliklerin belirlenmesine yardımcı olacak ipuçlarını bulmak amaçlanmıştır. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk iki bölümünde, Avrupa Kentsel Şartı’nın kentlerdeki özürsüzlülere yönelik ilkeleri ve özürsüzlülerin kent mekânlarını kullanırken ve kent içi yolculukları sırasında karşılaştıkları engeller hakkında bilgi verilmiştir. Son bölümde ise, Bursa Engelliler Meclisi üyeleri tarafından Bursa’da, 2011 yılında, 205 kamu kurum ve kuruluşu üzerinde yapılan inceleme ve izleme raporu sunulmuştur.

Avrupa Kentsel Şartı’nın Kentlerdeki Özürsüzlü ve Sosyo-Ekonomik Bakımdan Engellilere Yönelik İlkeleri

Kentlerin, herkesin her mekâna erişebilirliğini sağlayabilecek şekilde tasarlanması ve kentli hakları alanında en önemli bölgesel belge Avrupa Konseyi’nce 18 Mart 1992 tarihinde kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı, European Urban Charter’dır (PALABIYIK, 2004: 201). Avrupa Kentsel Şartı, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır (FIRAT, 2009: 61). Bu şart; şiddetten, her türlü kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı; yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme hakkı; insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma, dolaşım özgürlüğü gibi temel kentli hakları olduğu inancını esas kabul eder. Ayrıca şart; söz konusu hakların, yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, sosyoekonomik ve politik statü, ruhsal ve bedensel özür gözetmeksizin, tüm insanlara eşit koşullarda uygulanmasını savunur (ÖKMEN ve PARLAK, 2008: 489–490). Kentsel gelişmenin niceliksel yönü yerine niteliksel yönlerinin önemini ortaya çıkarmayı hedefler (GÖKTÜRK, 1997: 80).

Avrupa Kentsel Şartı, yapı olarak kentsel gelişmenin farklı boyutlarına ilişkin, açıklamalı paragraflarla desteklenen, bir dizi kısa ve açık ilkedir (ÖKMEN ve PARLAK, 2008: 490). Özürsüzlülerle ilgili olarak, Avrupa Kentsel Şartı’nın “Kentlerdeki Özürsüzlü ve Sosyo-Ekonomik Bakımdan Engelliler” başlığı altında yer alan ilkeleri şunlardır (İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 1996):

- Kentlerin, herkesin her yere erişebilirliğini sağlayabilecek şekilde tasarlanması
- Özürlü ve engellilere ilişkin politikaların, hedef gruplar için aşırı himayeci değil, toplumla bütünleştirici olması
- Özürlüler ve azınlıkları temsil eden derneklerin kendi aralarındaki işbirliği ve dayanışması
- Evler ve işyerlerinin özürlü ve engellilere uyarlanabilir biçimde tasarlanması
- Seyahat, iletişim ve kamu ulaşımının tüm insanlar için erişilebilir olması

Kentlerin, Herkesin Her Yere Erişebilirliğini Sağlayabilecek Şekilde Tasarlanması:

Yapılmış çevre, bina iç mekanlarından kentsel dış mekanlara hatta kenti çevreleyen doğa parçalarına kadar zincirleme bir yapı göstermektedir. Bu yapı içinde yer alan her türlü mekanın işlevini yerine getirebilmesi, kullanıcılarına yönelik tasarlanmasının yanı sıra erişilebilir, kullanılabilir ve yaşanabilir olmasına bağlıdır (II. Özürlüler Şurası Yerel Yönetimler ve Özürlüler Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri, 2005: 7). Keza kentsel mekana yönelik olarak yapılacak tasarımlarda tüm özürlülük gruplarının ihtiyaç ve sorunlarının net olarak bilinmesi ve özürlülerin, ayrı bir grup olarak ele alınmaması da gerekmektedir (BULDURUR ve YAVAŞ, 2007: 925).

Özürlü ve Engellilere İlişkin Politikaların, Hedef Gruplar İçin Aşırı Himayeci Değil, Toplumla Bütünleştirici Olması:

Özürlü ve engellilerin insan haysiyetine ve onuruna yaraşır biçimde toplum ile iç içe ve barış içinde yaşayabilmeleri için, mümkün mertebe özürlü ve engelli olan ile olmayanlara yönelik ortak uygulamalar gerçekleştirilmelidir (SEYYAR, 2005: 21-24). Bu doğrultuda özürlülerin, özürlü olmayanlardan farklı düzenlemeler isteme koşullarının ortadan kaldırıldığı, toplumsal düzenlemelerin tamamının herkese yönelik ve herkes için eşit olduğu bir sistemin kurulması yönünde çabalar sürdürülmelidir (OKUR, 2001: 149).

Özürlüler ve Azınlıkları Temsil Eden Derneklerin Kendi Aralarındaki İşbirliği ve Dayanışması:

Dernekler özürlüler veya azınlıkları temsilde, haklarını korumada ve onların toplumla bütünleşmesini teşvik etmede olumlu bir rol oynarlar. Derneklerin gerek kendi aralarında, gerekse kent planlama, sosyo-kültürel, politik konulardan sorumlu diğer kurumlarla ve her grubun birbirleriyle olan fikir alışverişleri, belirli aralıklarla ve sürekli devam etmelidir (ÖKMEN ve PARLAK, 2008: 506).

Evler ve İşyerlerinin Özürlü ve Engellilere Uyarlanabilir Biçimde Tasarlanması:

Tüm alanlar herkes için kolayca erişilebilir olmalı, yaşı, sağlık durumu ne olursa olsun her fert, işinde ve evinde olabildiğince güvende ve rahat hissedebilmelidir. Böylelikle her kentli, aktivitelerini sonuna kadar geliştirecek olanağa kavuşmalıdır (ÖKMEN ve PARLAK, 2008: 506).

Seyahat, İletişim ve Kamu Ulaşımının Tüm İnsanlar İçin Erişilebilir Olması:

Teknolojik gelişmelere paralel olarak özürlü ve yaşlıların kent içi ulaşımında, özgürce hareket edebilecekleri ve rahatça kullanabilecekleri yöntemler, araçlar ve ödeme şekilleri seçilmeli, uygulanmalı ve bu yönde standartlar geliştirilmelidir. (II. Özürlüler Şurası Yerel Yönetimler ve Özürlüler Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri, 2005: 35 – 38). Çünkü her tür ayrımcılıktan uzak ve bireysel farklılıkların toplumsal bütünleşmeye dönüştüğü bir toplumda ulaşılabilirlik düzeyi aynı zamanda bir gelişmişlik kriteridir (ÖZNECİ, 2008: 4). Keza, yerel yönetimler ve kentsel hizmet veren kamu kurumları bilgisayar teknolojilerini kullanarak bilgi ve hizmet sunumlarını hızlandıracak önlemler almalıdır ve alternatif bilgi verme şekilleri geliştirmelidir. Yerel yönetimlerde bilgilendirme ve çağrı merkezleri kurularak özürlülerin telefon veya bilgisayar hatları aracılığı ile erişimlerinin sağlanması mümkün hale getirilmelidir (II. Özürlüler Şurası Yerel Yönetimler ve Özürlüler Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri, 2005: 35 - 38).

Türkiye’de Özürlülerin Kent Mekânlarını Kullanırken ve Kent İçi Yolculukları Sırasında Karşılaştıkları Engeller

Türkiye’de nüfusun %12,29’unu oluşturan özürlü vatandaşlarımızın Anayasa’mız başta olmak üzere 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun ve uluslararası sözleşmelerde eşit, özgür ve onurlu yaşama hakları güvence altına alınmıştır. Herkes için insan onuruna uygun bir hayat standardının sağlanmasının temel koşulu, hizmet ve bilgi sunumunun ulaşılabilirliği ve erişilebilirliği olduğundan, ülkemizde yapılı çevrenin herkes için erişilebilir olmasını sağlamak amacı ile yasal¹ düzenlemeler yapılmış, standartlar hazırlanmış ve bu düzenlemelerin gerçekleştirilmesinde en büyük görev ve sorumluluk yerel yönetimlere verilmiştir (Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı,2010: Sunuş).

Ancak, bu konuya ilişkin tüm kanun ve yönetmelik hükümlerine rağmen, pek çok kentimizde yeterli ve doğru uygulama yapılmamakta, yapılan düzenlemelerin pek çoğunda ilgili TSE standartları dikkate alınmamaktadır. Doğru olmayan ve yetersiz uygulamaların nedenleri arasında ilgili standartların yeterince incelenmemesi, bu standartların uygulanmasında çalışan teknik personelin konuya ilişkin teknik bilgi düzeyinin düşük olması sayılabilir

(Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı,2010: 4).

Özürlüler kent mekânlarını kullanırken ve kent içi yolculukları sırasında fiziksel, psikolojik ve ekonomik engellerle karşılaşabilmektedirler. Erişilebilirlik ve hareket gereksinimi bağlamında özürlülerin karşılaştığı fiziksel engeller standart iş görebilen insanın karşılaştığından ve düşündüğünden çok daha fazladır (KAPLAN ve ULVİ, 2009: 1483). Çünkü yaşanan konuttan tüm kamusal yaşam alanlarına ve ulaşım araçlarına kadar tüm çevresel unsurlar, “ortalama” insana göre tasarlanmış, hareket yeteneği sınırlı insanlar dikkate alınmamıştır (YILMAZ, 2001: 9).

Özürlüler, kentsel yaşamda hareketlerinde kaldırım ve yaya yollarında, yaya geçitlerinde, bina girişlerinde, kamu binaları, iş yerleri ve okullarda, sinema, tiyatro gösteri merkezi v.b. alanlarda sayısız engelle karşılaşmaktadır. Bunun yanında şehir mobilyaları, sembol ve işaretler ile toplu taşıma araçları ve özel araçları kullanırken zorlanmaktadır (BULDURUR ve YAVAŞ, 2007: 911). Bu durum, birçok özürlüyü, günlük aktivitelerini yerine getirirken, başkalarına tam bağımlı yada yarı bağımlı hale getirmekte, (Türkiye Özürlüler Araştırması 2002) kültürel, mesleki ve sosyal yaşama katılımlarını olumsuz yönde etkilemektedir (CAN ve KİTİŞ, 2009: 1363).

Bursa Kentindeki Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Engellilere Uyumu

Bursa ülkemizin büyük, sanayileşmiş ve gelişmiş bir kentidir. Bununla birlikte Bursa’da özürlülerin toplu

¹ * Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan ve bina içi bina yakın çevresi ve açık alanları kapsayan standartlar belirlenmiştir. Bu standartlar yanında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nca hazırlanan imar yasası ve 1999 yılında değiştirilen yönetmeliklerine ve Büyükşehir belediyelerinin imar yönetmeliklerine fiziksel çevre düzenlemelerine yönelik maddeler eklenmiştir. Yerel yönetimlerle ilgili çeşitli kanun ve yönetmeliklerde de engellilere ilişkin olarak yer alan hususlar bulunmaktadır. 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunu’nun geçici 2. maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapıların, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel altyapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların özürlülerin erişilebilirliğine uygun duruma getirileceği; geçici 3. maddesinde de,

Büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin, şehir içinde kendilerince sunulan veya denetimlerinden gerçekleştirilen toplu taşıma hizmetlerinin özürlülerin kullanımına uygunluğunu sağlayacağı hükmü altına alınmıştır. Bu uygulamaların gerçekleştirilmesi için tanınan 7 yıllık süre Temmuz 2005 tarihinde başlamış ve süre Temmuz 2012’de tamamlanmıştır. (II. Özürlüler Şurası Yerel Yönetimler ve Özürlüler Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri, 2005: 11 – 12). Belirlenen sürede eksiklikler tümüyle tamamlanamadığından, 7 artı 1 yıl opsiyonlu yasal süre içinde, başta belediyeler olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, yasa gereği zorunlu olan bu yöndeki çalışmalarını sürdürmektedir (<http://www.pirsushaber.com/yasal-sure-doldu-engelliler-sosyal-hayata-donus-yapti-829341n.html> , 19.07.2013).

yaşamına tam katılımlarının önündeki engellerin kaldırılması amacıyla yürütülen uygulamaların beklenen hızla gerçekleştiğini ve fiziksel çevrenin tam erişilebilir niteliğe kavuştuğunu söylemek mümkün değildir.

Devletin öncü ve yol gösterici misyonu çerçevesinde Bursa'daki kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış oldukları ve yapmaya başladıkları çalışmaları yerinde incelemek ve izlemek amacıyla Bursa Kent Konseyi Engelliler Meclisi tarafından 17 – 31 Aralık 2010 ve 14 – 31 Mart 2011 tarihleri arasında inceleme ve izleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplam 205* kamu kurum ve kuruluşunda inceleme ve izleme yapılmıştır. Çalışmada Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (o zamanki ismi ile T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı), Gazi Üniversitesi ve Türk Standartları Enstitüsü katkılarıyla 2010 yılında yayımlanan “Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı” baz alınmış, araştırma kapsamındaki tüm kamu kurumlarına aşağıda sıralanan 11 ayrı kategoride 119 soru yöneltilmiş ve elde edilen sonuçlar üzerinden yüzdesel değerler tespit edilmiştir.

Kategoriler;

- Engellemeler Kategorisi
- İşaretlemeler Kategorisi
- Sokak Mobilyaları Kategorisi
- İzler – Güzergâh Kategorisi
- Yaya Geçitlerindeki Rampalar Kategorisi
- Yaya Geçidi Kategorisi
- Parketme Kategorisi
- Rampalar Kategorisi
- Asansörler Kategorisi
- Girişler Kategorisi
- Lavabolar Kategorisi

Sorular ve yüzdesel değerlendirme sonuçları Tablo. 1'de sunulmuştur (Bursa Kent Konseyi Engelliler Meclisi, 2011: 3-8).

SORULAR		KURUM SAYISI	EVET	HAYIR
1.	ENGELLEMELER			
1.1.	Güzergâhtaki çıkıntılı (engelleyici) nesnelere bulunabilmesi kolay mı?	128	% 42	% 58
1.2.	Tüm asılı (baş üstü) engeller 2 m' nin üzerinde mi?	158	% 65	% 35
1.3.	Güzergâhtaki engellemeler kısmi görme engelli tarafından ayırt edilebiliyor mu?	181	% 6	% 94
2.	İŞARETLEMELER			
2.1.	Erişilebilir boşluklar uluslararası sembollerle tanımlı mı?	175	% 7	% 93
2.2.	Haritalar bilgilendirme panoları, duvar üstü işaretler 90 cm'nin üzerinde mi?	172	% 69	% 31
2.3.	İşaretler basit açık kolay okunabilir mi?	181	% 29	% 71
2.4.	İşaretin rengi net ayırt edilebiliyor mu?	167	% 75	% 25
2.5.	İşaretlerin uygulandığı yüzey parlamayı önleyici mi?	170	% 25	% 75
2.6.	Görme engellilere yönelik yazı biçimi bilgilendirmeye uygun mu?	185	% 1	% 99
2.7.	Harf büyüklükleri uzaklıkla orantılı mı?	171	% 27	% 73
3.	SOKAK MOBİLYALARI			
3.1.	Yayaların rahat geçişine engel olan sokak mobilyası var mı?	168	% 22	% 78
3.2.	Dinlenme Olanakları			
3.2.1.	Düzenli aralıklarla dinlenme donatıları sağlanmış mı?	203	% 51	% 49
3.2.2.	Oturma grupları ve bankların yanında tekerlekli sandalye için bitişik alan var mı?	154	% 6	% 94
3.2.3.	Banklar 45-50 cm yükseklikte mi?	100	% 66	% 34
3.2.4.	Masaların üst noktası 90 cm mi?	141	% 64	% 36
3.2.5.	Masada diz boşlukları 70 cm yükseklik, 85 cm genişlik ve 60 cm derinlikte mi?	141	% 7	% 93
3.3.	Dinlenme Olanakları			
3.3.1.	En az bir telefon tekerlekli sandalye kullanıcısı için erişilebilir mi?	19	% 11	% 89
3.3.2.	En az bir telefon işitme engelliler için donatılmış mı?	24	% 25	% 75
3.3.3.	Telefonlarda dokunarak anlamayı sağlayan kabartılmış numaralar var mı?	24	% 25	% 75

3.3.4.	Telefonların kart girişleri 120-140 cm yükseklikte mi yer alıyor?	24	% 33	% 67
3.3.5.	Erişilebilir donatılar tanımlanmış mı?	15	% 40	% 60
3.3.6.	Posta kutuları	126	% 1	% 99
3.3.7.	Posta kutularının girişi 120-140 cm yükseklikte mi yer alıyor?	122	% 2	% 98
3.3.8.	Çeşmeler ve Sebiller	3	% 33	% 67
3.3.9.	Sebil yüksekliği en fazla 90 cm yükseklikte mi?	3	% 33	% 67
3.3.10.	Kontrol paneli bir kez basarak kapatma kolaylığı sağlıyor mu?	4	% 0	% 100
4.	İZLER-GÜZERGÂH			
4.1.	Güzergâh engellerden arındırılmış mı?	59	% 37	% 63
4.2.	Güzergâhta merdiven ya da basamaklar var mı?	103	% 89	% 11
4.3.	Güzergâh kolay fark edilir bir şekilde mi?	74	% 82	% 18
4.4.	Güzergâh en az 90 cm genişlikte mi?	82	% 88	% 12
4.5.	Yüzey düz, pürüzsüz ve kaygan mı?	102	% 78	% 22
4.6.	Altyapı galeri girişleri yaya yürüyüş güzergâhı dışında mı?	33	% 73	% 27
4.7.	Güzergâhta ızgara yer alıyor mu?	40	% 20	% 80
4.8.	İzgarada boşlukları dar ve 13 mm'den küçük mü?	29	% 14	% 86
4.9.	Güzergâhı bitkilendirilmiş alandan havuzlar ve diğer peyzaj elemanlarından ayıran bariyerler var mı?	6	% 67	% 33
4.10.	Yükseltilmiş güzergâhın kenarları korumalı mı?	24	% 25	% 75
4.11.	Kullanılan bitki çeşitlerinin yerleşimi güzergâha engel oluyor mu?	35	% 37	% 63
4.12.	Kullanılan bitki çeşitleri zararlı mı?	24	% 0	% 100
4.13.	Kullanılan bitki çeşitleri güzergâh yüzeyine zararlı mı?	24	% 0	% 100
5.	YAYA GEÇİTLERİNDEKİ RAMPALAR*			
5.1.	Yaya geçidi rampaları (ygr), yaya geçitlerinde; daralan bölgelerde; ulaşılabilir park alanlarında; bina girişlerinde yol yüzeyi ve kaldırım seviyesi arasındaki farkı aşabilecek şekilde düzenlenmiş mi?	0		
5.2.	Yaya geçidi rampaları sokakların kesiştiği köşelerde bulunuyor mu?	1	% 100	% 0

5.3.	Yaya geçidi rampaları sokağın karşı tarafındaki ygr ile karşı karşıya mı?	0		
5.4.	Yaya geçidi rampaları kolay algılanabiliyor mu?	0		
5.5.	Yaya geçidi rampaları kaldırım akışının alışılmış çizgileri dışında yer alıyor mu?	0		
5.6.	Yaya geçidi rampaları eğimi 1:12 mi?	0		
6.	YAYA GEÇİDİ			
6.1.	Yaya geçidi yol yüzeyi engebesiz ve kaymayı önleyici nitelikte mi?	0		
6.2.	Yol yüzeyinde yaya geçidi kolay algılanabiliyor mu?	0		
6.3.	Yaya trafik lambası kurulu mu?	0		
6.4.	Trafik lambalarında işitilebilir ve görülebilir sinyal var mı?	0		
6.5.	En kısa zaman aralığı yavaş bir insanın geçmesine uygun mu?	0		
6.6.	Basma düğmesi yüksekliği en fazla 120 cm mi?	0		
6.7.	Trafik adaları yol yüzey kaldırımlarını bölüyor mu?	0		
6.8.	En az bölme genişliği 150 cm mi?	0		
7.	PARKETME			
7.1.	Erişilebilir park hizmeti var mı?	198	% 31	% 69
7.2.	Erişilebilir park alanı sayısı yeterli mi?	63	% 63	% 37
7.3.	Belirtilen alan genişliği yeterli mi?	50	% 50	% 50
7.4.	Kapalı park alanlarında erişilebilir asansör var mı?	17	% 24	% 76
7.5.	Erişilebilir park alanları bina girişlerine 50 m yakınlıkta mı?	42	% 98	% 2
7.6.	Kapalı parkta en az yükseklik 240 cm mi?	3	% 0	% 100
7.7.	Kkt rampaları ile erişilebilir park alanları kenar taşı rampası ile ilişkili mi?	9	% 11	% 89
7.8.	Kkt yoksa park alanları yaya yolundan farklılaştırılmış mı?	7	% 29	% 71
7.9.	Erişilebilir park yerleri uluslararası erişilebilirlik işaretleri ile işaretlenmiş mi?	64	% 34	% 66
7.10.	Erişilebilir park yerlerinin yanlış ya da engelli olmayan kişiler tarafından kullanılmaması için yaptırımlar var mı?	50	% 12	% 88

7.11.	Erişilebilir girişin 30 m uzağına kadar 3.60 m genişlikli iniş yeri var mı?	26	% 15	% 85
7.12.	İniş yerinde kaldırım varsa kaldırım rampası yaya yoluna bağlanmış mı?	27	% 44	% 56
7.13.	Eğer iniş yerinde kaldırım yoksa görme engelliler için uyarı işareti var mı?	50	% 2	% 98
7.14.	İniş alanı işaretlenmiş mi?	43	% 28	% 72
7.15.	İniş yerinden ana girişe kadar erişilebilir yol var mı?	39	% 54	% 46
8.	RAMPALAR			
8.1.	Merdiven ya da basamakların yanında bütünleyici rampalı yol var mı?	196	% 38	% 62
8.2.	Rampa eğimi %5 ten büyük mü?	78	% 79	% 21
8.3.	Rampa koşula/gereksinime uyuyor mu?	79	% 23	% 77
8.4.	Rampalar 45 cm ye yükseliyor mu ya da her iki tarafı korunaklı mı?	67	% 15	% 85
8.5.	Geniş rampalarda ara trabzan sağlanmış mı?	16	% 25	% 75
8.6.	Rampanın genişliği en az 90 cm mi?	74	% 80	% 20
8.7.	Rampa kaygan olmayan bir yüzeye sahip mi?	70	% 26	% 74
8.8.	Rampa engellerden arındırılmış bir yüzeye sahip mi?	29	% 59	% 41
8.9.	Rampanın konumu kolayca algılanabiliyor mu?	55	% 58	% 42
9.	ASANSÖRLER			
9.1.	Binada asansör var mı?	187	% 29	% 71
9.2.	Asansöre bağlanan bir geçiş yolu var mı?	57	% 75	% 25
9.3.	Kapı açıklığı net 80 cm den daha fazla mı?	59	% 56	% 44
9.4.	Asansör kabininin 3 tarafında tutamak var mı?	58	% 17	% 83
9.5.	Tutamak yüksekliği 80-85 cm mi?	43	% 28	% 72
9.6.	Durma açıklığı için en fazla tolerans 20 mm mi?	43	% 53	% 47
9.7.	Kontrol paneli 90-120 cm arası yükseklikte monte edilmiş mi?	57	% 40	% 60
9.8.	Kontrol düğmesinde geniş ve kabartılmış düğmeler sağlanmış mı?	59	% 34	% 66
9.9.	Çağırma düğmesi 90-120 cm yükseklikte yer alıyor mu?	59	% 39	% 61
9.10.	Asansör kapısı kolay algılanabiliyor mu?	54	% 80	% 20
9.11.	Acil iletişim sistemi sesli iletişim dışında kullanılabilir mi?	56	% 16	% 84

9.12.	İletişim sistemindeki bilgiler engelliler tarafından kullanılabilir mi?	58	% 19	% 81
9.13.	Kabartma yazı var mı?	58	% 16	% 84
9.14.	Kapı açılma kapanma aralığı yeteri kadar uzun mu?	48	% 60	% 40
10.	GİRİŞLER			
10.1.	Binalara ilk girişler erişilebilir mi?	189	% 11	% 89
10.2.	Basamaksız ve merdivensiz girişler sağlanmış mı?	182	% 34	% 66
10.3.	Çok bölümlü binalarda erişilebilir girişler asansöre erişime izin veriyor mu?	76	% 14	% 86
10.4.	Erişilebilir girişler net bir şekilde algılanabiliyor mu?	150	% 17	% 83
10.5.	Giriş alanının boyutları yeterli mi?	160	% 69	% 31
10.6.	Giriş yüzeyi kaygan olmayan ve düz bir malzeme ile mi kaplı?	164	% 11	% 89
10.7.	Giriş kapıları birbirinden bağımsız çalışabiliyor mu?	164	% 78	% 22
10.8.	Kapının net genişliği en az 90 cm mi?	158	% 86	% 14
10.9.	Girişlerde lift asansör (düğmesi sürekli basılı tutularak mı, kapısı otomatik mi, vb) var mı?	183	% 3	% 97
10.10.	Bina içerisinde taban takip (yön bulma) taşı var mı ?	200	% 0	% 100
10.11.	Kurumda Türk İşaret Dili tercümanı var mı?	201	% 2	% 98
10.12.	Bina girişinde tekerlekli sandalye var mı?	195	% 4	% 96
11.	LAVABOLAR			
11.1.	Binada engelli lavabosu var mı ?	189	% 10	% 90
11.2.	Tuvalet kapısı dışa doğru açılıyor mu?	28	% 29	% 71
11.3.	Kapı kilidi dışarıdan açılacak gibi mi?	27	% 15	% 85
11.4.	Kapı üzerinde engelli işareti var mı?	27	% 56	% 44
11.5.	Kapı yanında yazılı ışıklı ve sesli bilgilendirme butonu var mı?	27	% 0	% 100
11.6.	Ses sinyali kapı üzerinde görülebilir yerde mi?	25	% 8	% 92
11.7.	Acil yardım butonu var mı?	27	% 19	% 81
11.8.	Lavabo yüksekliği 76-90 cm mi?	21	% 48	% 52
11.9.	Lavabo altı boşluğu 23+20 cm mi?	23	% 57	% 43
11.10.	Su içme bölümlerinin yüksekliği 85 cm mi?	19	% 26	% 74
11.11.	Tuvalet en ve boy 2,25 cm mi?	22	% 9	% 91
11.12.	Lavabo 30x50 cm mi?	15	% 40	% 60

11.13.	Sifon klozet uzunluğu 75 cm mi?	24	% 29	% 71
11.14.	Hareketli çift küpeşte (Tutunma Barı) uzunluğu 90 cm mi?	26	% 8	% 92
11.15.	Hareketli çift küpeşte (Tutunma Barı) yüksekliği 90 cm mi?	26	% 12	% 88
11.16.	Hareketli çift küpeşte (Tutunma Barı) 70 cm mi?	23	% 9	% 91
GENEL ORTALAMA		205	% 34	% 66

Kaynak: Bursa Kent Konseyi Engelliler Meclisi, 2011: 32-36.

Tablo: 1’de görüldüğü gibi inceleme ve izleme çalışmaları sonucunda genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarının % 34’ünün bu standartlara uygun olduğu, % 66’sının ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile Bursa’da kamu kurum ve kuruluşlarının yarısından fazlası erişilebilir değildir. Kategoriler bazında dikkat çeken fiziksel engellerden bazıları şu şekildedir.

- Engellemeler kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının tamamına yakınında (%94) güzergâhtaki engellemelerin kısmi görme engelli tarafından ayırt edilmediği tespit edilmiştir.
- İşaretlemeler kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının yarısından fazlasında (%71) işaretler; basit, açık, kolay okunamamaktadır.
- Sokak mobilyaları kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının tamamına yakınında oturma grupları ve bankların yanında tekerlekli sandalye için bitişik alan olmadığı (%94) ve tekerlekli sandalye kullanıcısı için en az bir erişilebilir telefonun bulunmadığı (%89) tespit edilmiştir.
- Parketme kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının tamamına yakınında (%88) erişilebilir park yerlerinin yanlış ya da engelli olmayan kişiler tarafından kullanılmaması için yaptırımların olmadığı tespit edilmiştir.
- Rampalar kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının yarısından fazlasında merdiven ya da basamakların yanında bütünleyici rampalı yol yoktur (%62) ve mevcut rampaların çoğunluğu kaygan olmayan bir yüzeye sahiptir (% 74)).

- Asansör kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının çoğunluğunda asansör yoktur (%71) ve mevcut asansörlerin çoğunluğunda (% 81). İletişim sistemindeki bilgiler engelliler tarafından kullanılamamaktadır
- Girişler kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının çoğunluğunda ilk girişler erişilebilir değildir (%89) ve bina girişlerinin çoğunluğunda (% 96) tekerlekli sandalye yoktur.
- Lavabolar kategorisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının çoğunluğunda engelli lavabosu yoktur (%90).

Elde edilen bulguların da ortaya koyduğu gibi kamu kurum ve kuruluşları açısından Bursa kentinin herkes için erişilebilir bir kent olduğunu söylemek oldukça güçtür. Bursa’da birçok kamu kurum ve kuruluşu fiziksel standartlarını sağlamanın çok uzağındadır.

Sonuç

Avrupa Kentsel Şartı hükümlerine göre; her kentliye kentteki tüm sosyal aktivite ve olanaklara, kendi özgür iradesiyle, erişebilme hakkının tanınması en temel haktır. Üstelik bu hakka, yaş, ırk, bedensel ve zihinsel kabiliyet gözetmeksizin herkese sahiptir, Bu çağdaş toplum ve sosyal devlet olmanın öncelikli gereğidir ve bunun sağlanmasında başta devlet olmak üzere herkes üzerine düşen sorumluluğu üstlenmelidir.

Avrupa Kentsel Şartı’nın özürülere ve sosyoekonomik bakımdan engellilere yönelik ilkeleri çerçevesinde Türkiye’ye bakıldığında, ülkemizde kamu kurum ve kuruluşlarının çoğunluğunun belirlenen erişilebilirlik standartlarını taşımadıkları görülmektedir. Bursa Engelliler Meclisi üyeleri tarafından Bursa’da, 2011 yılında, 205 kamu kurum ve kuruluşu üzerinde yapılan inceleme ve izleme raporu sonuçları da Bursa için bu durumu kanıtlar niteliktedir. Başka bir ifade ile Bursa’da kamu kurum ve kuruluşları ‘Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı’nda’ belirlenen standartların çok uzağındadır ve Bursa kentinin herkes için erişilebilir bir kent olduğunu söylemek oldukça güçtür. Bursa’da kamu kurum ve kuruluşlarının erişilebilirlik açısından yetersizlikleri, diğer mekanların durumuna yönelik merak, ilgi ve endişeyi artırmaktadır. Çünkü toplumdaki dezavantajlı gruplara karşı duyarlı, öncü ve yol gösterici misyon

üstlenen devlet kurum ve kuruluşlarının öncelikle belirlenen standartları taşıması önemli ve zorunlu bir gerekliliktir.

Kaynaklar

ALTAN Ömer Zühtü (1998) "Kota Tekniği Ve Kota Oranlarının Yükseltilmesinde Ülkemizde Daha Çok Sakatın İstihdam Edilebilmesine Yardımcı Olabilir mi?", Mercek Dergisi, MESS, Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası ss. 25-33.

ALTAN Ömer Zühtü (1990) Sakatlar Ve Türkiye'de Çalışma Sorunları, Eskişehir, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Yayın No: 146, Eskişehir.

AYSOSY Mehmet (2004) Avrupa Birliği Sürecinde Özürlüler Politikası, Açık Kitapları, İstanbul.

BLACKBURNS İRobert (1993) Rights of Citizenship, Mansell, England.

BULDURUR, M.A. ve YAVAŞ, H. (2007) "Kentsel Mekanın Özürlülerce Kullanımının Değerlendirilmesi" Öz - Veri Dergisi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 911 - 925.

BURCU, E. (2007) Türkiye'de Özürlü Birey Olma Temel Sosyolojik Özellikleri ve Sınırları Üzerine Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Bursa Kent Konseyi Engelliler Meclisi (2011) Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Engellilere Uyumu Konusunda Mevcut Durum İnceleme Raporu, Bursa.

CAN, T. ve KİTİŞ, A. (2009) "Çevresel Durum Özürlüyü Nasıl Etkiler?", Öz - Veri Dergisi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, Cilt: 6, Sayı: 1, s. 1363 - 1375.

FIRAT, S. (2009) "Engelsiz Bir Kent Tasarlamada Yerel Politikaların Önemi", Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, s. 57 - 68.

FIRAT, S. (2008) "Belediyelerin Engellilere Dönük Sosyal Hizmet Projeleri", Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Ankara, Cilt: 19, Sayı: 1, s. 89 - 100.

GARTNER Alan and JOE Tom (1987) Images of the Disabled, Disabling Images, New York, NY: Praeger

GÖKTÜRK, A. (1997) "Avrupa Kentsel Şartı ve Türkiye'den Bir Örnek: Ankara", Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Cilt: XXI, Sayı: 200, s. 80 - 87.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, (1996), Avrupa Kentsel Şartı, Çev. Zerrin Yener ve Kumru Arapkirlioglu, Ankara, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını.

II. Özürlüler Şurası Yerel Yönetimler ve Özürlüler Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri (2005) T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.

KAPLAN, H. ve ULVİ, H. (2009) "Engellilerin Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Karşılaştıkları Kaza Riskleri: Konya Kent Merkezleri Örnekleme", Öz - Veri Dergisi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 1453 - 1512.

KOLAT, S. (2010) Avrupa Birliği Sosyal Politikası Çerçevesinde Özürlülere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele ve Türkiye'deki Yansımaları, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara.

METE, Cem (2008) "Economic Implications of Chronic Illness and Disability in Eastern Europe and the Former Soviet Union", The World Bank.

OKUR, N. (2001) Özürlülere Yönelik Örgütlenmenin İncelenmesi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara.

ÖZANECİ, M. (Aslından Çeviren) (2008) Herkes İçin Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi Örnek Uygulama Rehberi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara.

PALABIYIK, H. (2004) "Avrupa Kentsel Şartı", Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları, Ed: Z. Toprak, H. Yavaş, M. Görün, Birleşik Yayınları, İzmir, s. 197-253.

PARLAK, B. ve ÖKMEN, M (2008) Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuat, Alfa Akademi Basım Yayım Dağıtım, Bursa.

SEYYAR, Ali (2005) Özürlülere Adanmış Sosyal Politika Yazıları, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi Yayını.

SUBAŞIOĞLU, Fatoş (2008) "Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri'nin "Engellilik Farkındalığı" Üzerine Bir Araştırma", Bilgi Dünyası, Cilt:9, Sayı:2, ss.399-430.

Türkiye Özürlüler Araştırması 2002.

Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, (2010) T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara.

YILMAZ, Z. (2001) "Avrupa Birliğinde ve Türkiye'de Özürlülerin Mesleki Rehabilitasyon Uygulamaları" Yayınlanmamış Özürlüler Uzmanlığı Tezi, Ankara, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.

(<http://www.pirsushaber.com/yasal-sure-doldu-engelliler-sosyal-hayata-donus-yapti-829341n.html>, 19.07.2013).

EK

1. Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu
2. AKOM İl Sivil Savunma Müdürlüğü
3. Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi
4. Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü
5. BİNTED
6. BURBAK
7. BURFAŞ
8. BURKENT
9. Bursa Büyükşehir Belediyesi Huzur Evi Şube Müdürlüğü
10. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kütüphane Şube Müdürlüğü
11. Bursa Büyükşehir Belediyesi Tarihi Bina
12. Bursa Büyükşehir Belediyesi Tayyare Kültür Merkezi

13.	Bursa Büyükşehir Belediyesi Yazı İşleri ve Kararlar Dairesi Başkanlığı	55.	İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
14.	Bursa Gümrük Muhafaza Baş Müdürlüğü	56.	İller Bankası II. Bölge Müdürlüğü
15.	Bursa İl Özel İdaresi	57.	İnegöl / Cerrah Belediyesi
16.	Bursa Kent Müzesi	58.	İnegöl / Yenice Belediyesi
17.	Bursa Linyit İşletme Müdürlüğü	59.	İnegöl Adliyesi
18.	Bursa Polis Koleji Müdürlüğü	60.	İnegöl Belediyesi
19.	Bursa Röleve ve Anıtlar Müdürlüğü	61.	İnegöl İlçe Emniyet Müdürlüğü
20.	Bursa Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	62.	İnegöl İlçe Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü
21.	Bursa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	63.	İnegöl Kaymakamlığı
22.	Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı Setbaşı Vergi Dairesi Müdürlüğü	64.	İnegöl Mal Müdürlüğü
23.	BURULAŞ	65.	İnegöl Milli Eğitim Müdürlüğü
24.	Büyükorhan Belediyesi	66.	İnegöl Sosyal Güvenlik Kurumu
25.	Büyükorhan Kaymakamlığı	67.	İnegöl Sosyal Yardımlaşma Müdürlüğü
26.	Büyükşehir Belediye Başkanlığı Toplu Taşıma Şube Müdürlüğü	68.	İnegöl / Tahtaköprü Belediyesi
27.	Devlet Bölge Senfoni Orkestrası Müdürlüğü	69.	İnegöl Vergi Dairesi
28.	Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Müdürlüğü	70.	İzmit / Narlıca Belediyesi
29.	Devlet Malzeme Ofisi	71.	İzmit Adalet Sarayı
30.	Diyanet İşleri Eğitim Merkezi Müdürlüğü	72.	İzmit Belediyesi
31.	DSİ 1. Bölge Müdürlüğü	73.	İzmit / Elbeyli Belediyesi
32.	EUAŞ	74.	İzmit İlçe Emniyet Müdürlüğü
33.	Gemlik Belediyesi	75.	İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
34.	Gürsu Belediyesi	76.	İzmit İlçe Müftülüğü
35.	Gürsu İlçe Emniyet Müdürlüğü	77.	İzmit İlçe Tarım Müdürlüğü
36.	Gürsu Kaymakamlığı	78.	İzmit Kaymakamlığı
37.	Gürsu Mal Müdürlüğü	79.	İzmit Mal Müdürlüğü
38.	Gürsu Nüfus Müdürlüğü	80.	İzmit Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma
39.	Gürsu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	81.	İzmit Vergi Dairesi
40.	Harmancık Belediyesi	82.	Karacabey Adliye Sarayı
41.	Harmancık İlçe Emniyet Müdürlüğü	83.	Karacabey Belediyesi
42.	Harmancık Kaymakamlığı	84.	Karacabey İlçe Adliyesi
43.	Harmancık Mal Müdürlüğü	85.	Karacabey İlçe Dernekler Müdürlüğü
44.	Harmancık Milli Eğitim Müdürlüğü	86.	Karacabey İlçe Emniyet Müdürlüğü
45.	Harmancık Müftülüğü	87.	Karacabey İlçe Mal Müdürlüğü
46.	Harmancık Nüfus Müdürlüğü	88.	Karacabey İlçe Nüfus Müdürlüğü
47.	Harmancık Orman İşletme Müdürlüğü	89.	Karacabey İlçe Özel İdaresi
48.	Harmancık Tapu Kadastro Müdürlüğü	90.	Karacabey İlçe Sivil Savunma Müdürlüğü
49.	Harmancık Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü	91.	Karacabey İlçe Tapu Kadastro Müdürlüğü
50.	İl Çevre ve Orman Müdürlüğü	92.	Karacabey Kaymakamlığı
51.	İl Emniyet Müdürlüğü	93.	Karacabey Tapu Sicil Müdürlüğü
52.	İl Sağlık Müdürlüğü	94.	Karayolları Genel Müdürlüğü
53.	İl Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürlüğü	95.	Karınçalı Belediyesi
54.	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	96.	Keles Adliyesi
		97.	Keles Belediyesi Orman İşletme Müdürlüğü
		98.	Keles İlçe Emniyet Müdürlüğü
		99.	Keles Kaymakamlığı
		100.	Keles Mal Müdürlüğü

101. Keles Milli Eğitim Müdürlüğü	146. Orhangazi Çakırlı Belediyesi
102. Keles Nüfus Müdürlüğü	147. Orhangazi Emniyet Müdürlüğü
103. Keles Tapu Müdürlüğü	148. Orhangazi Kaymakamlığı
104. Keles Tarım Müdürlüğü	149. Orhangazi Mal Müdürlüğü
105. Kestel Belediyesi	150. Orhangazi Milli Eğitim Müdürlüğü
106. Kestel Kaymakamlığı	151. Orhangazi Nüfus Müdürlüğü
107. KOSGEB Bursa Merkez Müdürlüğü	152. Orhangazi Tapu Kadastro Müdürlüğü
108. Kriminal Laboratuvar	153. Orhangazi Tarım Kredi Köy İşleri Müdürlüğü
109. Kurşunlu Belediyesi	154. Orhangazi Yeniköy Belediyesi
110. Kültür A.Ş	155. Orman Bölge Müdürlüğü
111. Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü	156. Osmangazi Belediyesi
112. Milli Piyango İdaresi	157. Osmangazi Kaymakamlığı
113. Mudanya / Zeytinbağı Belediyesi	158. Osmangazi Yıldırım Gökdere Uludağ Vergi Daireleri
114. Mudanya Belediyesi	159. Osmangazi-Yıldırım Tapu Kadastro Müdürlüğü
115. Mudanya Kaymakamlığı	160. PTT Başmüdürlüğü
116. Mudanya Mal Müdürlüğü	161. T.C Başbakanlık Kredi Yurtlar Müdürlüğü
117. Mudanya Milli Eğitim Müdürlüğü	162. T.C Bursa Defterdarlığı
118. Mudanya Savcılığı	163. T.C Bursa İl Özel İdaresi Mali İşler Daire Başkanlığı
119. Mudanya Sosyal Yardımlaşma Vakfı	164. T.C Bursa Valiliği
120. Mudanya Tapu Kadastro Şefliği	165. T.C Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı
121. Mudanya Vergi Dairesi Müdürlüğü	166. T.C Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüğü
122. Mustafakemalpaşa Adliyesi	167. T.C İl Dernekler Müdürlüğü
123. Mustafakemalpaşa Çeltikçi Belediyesi	168. T.C İl Milli Eğitim Müdürlüğü
124. Mustafakemalpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü	169. T.C Merkez Bankası
125. Mustafakemalpaşa Kaymakamlığı	170. T.C Ulaştırma Bakanlığı Bursa Bölge Müdürlüğü
126. Mustafakemalpaşa Mal Müdürlüğü	171. T.C Ziraat Bankası Bölge Müdürlüğü
127. Mustafakemalpaşa Milli Eğitim Müdürlüğü	172. T.C. Bursa Müftülüğü
128. Mustafakemalpaşa Nüfus Müdürlüğü	173. T.C. Bursa Valiliği Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
129. Mustafakemalpaşa Tapu Kadastro Müdürlüğü	174. T.C. Bursa Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
130. Mustafakemalpaşa Tapu Sicil Müdürlüğü	175. T.C. Cumhuriyet Başsavcılığı
131. Mustafakemalpaşa Tatkovaklı Belediyesi	176. Tarım İl Müdürlüğü
132. Mustafakemalpaşa Tepecik Belediyesi	177. TEİAŞ
133. Mustafakemalpaşa Yalıntaş Belediyesi	178. Terminal
134. Mustafakemalpaşa Yeşilova Belediyesi	179. TÜBİTAK BUTAL Müdürlüğü
135. Nilüfer Belediyesi	180. Türk Standartları Enstitüsü
136. Nilüfer Kaymakamlığı	181. Türkiye Halk Bankası
137. Nilüfer Müftülüğü	182. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
138. Orhaneli / Göynükbelen Belediyesi	183. Türkiye İş Kurumu
139. Orhaneli Belediyesi	184. Vakıflar Bölge Müdürlüğü
140. Orhaneli Kaymakamlığı	
141. Orhangazi / Sölöz Belediyesi	
142. Orhangazi / Yenisölöz Belediyesi	
143. Orhangazi Adliyesi	
144. Orhangazi Belediyesi	
145. Orhangazi Boyalıca Belediyesi	

185. Vergi Dairesi Başkanlığı Nilüfer Ek Hizmet Binası
186. Yenişehir Adliyesi
187. Yenişehir Belediyesi
188. Yenişehir Belediyesi Ek Hizmet Binası
189. Yenişehir Havaalanı
190. Yenişehir İlçe Emniyet Müdürlüğü
191. Yenişehir İlçe Sosyal Güvenlik Kurumu
192. Yenişehir Kaymakamlığı
193. Yenişehir İlçe Milli Emlak Müdürlüğü
194. Yenişehir Mal Müdürlüğü
195. Yenişehir Nüfus Müdürlüğü
196. Yenişehir Orman İşletme Müdürlüğü
197. Yenişehir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
198. Yenişehir Vergi Dairesi Müdürlüğü
199. Yıldırım Belediyesi
200. Yıldırım Belediyesi Müftülüğü
201. Yıldırım İlçe Emniyet Müdürlüğü
202. Yıldırım İlçe Kriz Merkezi
203. Yıldırım Kaymakamlığı
204. Yıldırım Nüfus Müdürlüğü
205. Zabıta Daire Başkanlığı
- 206.